

Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності Вінницької області

ТОНКИЙ ЛІД

(МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК)

м. Вінниця

Рекомендовано Головним управлінням з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Вінницької облдержадміністрації (лист від 15.06.2007р. № 01-01-8-583).

Рецензенти:

Вовченко С.Д. – начальник Головного управління з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Вінницької облдержадміністрації;

полковник вн. сл. **Степанов С.М.** – начальник Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Вінницької області .

Методичний посібник підготовлено працівниками методичного кабінету навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Вінницької області.

В методичному посібнику викладені рекомендації населенню щодо заходів безпеки та вмілих дій по збереженню життя і здоров'я на водних об'єктах в зимовий період.

Методичний посібник розглянутий на методичній нараді Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Вінницької області (протокол № 5 від 29.05.2007р.) та рекомендований для широкого кола читачів.

ПЕРЕДМОВА

Людство в своєму розвитку оволоділо величезним науково-технічним потенціалом, але ще не навчилося цінувати власне життя та здоров'я.

Усі цінності Землі - ніщо, порівняно з людським життям – унікальним явищем у Всесвіті, а виміру дитячого життя взагалі не існує, та й існувати не може.

З настанням зими людей підстерігають небезпеки на льоду. Коли старших холод змушує шукати тепла – дітей ваблять зимові розваги. Як не вибігти на перший ще не зміцнілий лід. Це ж у дитячому колективі особлива "відвага", перебігти через річку чи ставок, коли лід тьохкає і провалюється за твоєю спиною. Про безпеку тоді не думається. А варто було б подумати. Як самим дітям, так і батькам, вчителям, всім, хто має відповідати за життя і здоров'я дітей.

Якщо дитячу безпечність важко пояснити, але хоч якось можна зрозуміти, то це складніше зробити щодо поведінки солідних і навіть літніх людей. Вони, не звертаючи жодної уваги на постійні застереження рятувальних служб, відомі їм трагічні випадки зі своїми колегами, завчасно лаштують снасті для зимової риболовлі. Після перших міцних морозів водойми України заряблюють від рибалок. Їх не зупинить ні подорожчання послуг пошукового гелікоптера, у зв'язку зі зростанням цін на пальне, ні страшні цифри про щорічну загибель рибалок на воді, ні офіційні звернення Міністра МНС України до всіх громадян з проханням не легковажити своїм життям, суворо дотримуватися правил безпеки на водних об'єктах в зимовий період і попереджувати про це своїх рідних, близьких, знайомих і, особливо, дітей.

В даному посібнику викладені рекомендації, які необхідно знати кожній людині, яка може опинитися в екстремальній ситуації і допоможуть знизити ризик від небезпеки на льоду.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ НА ЛЬОДУ

Усі водойми, на яких проводяться відпочинок або господарська діяльність, повинні бути закріплені за відповідними організаціями рішеннями центральних та місцевих органів виконавчої влади.

У зимовий період місцеві засоби масової інформації під час публікації або передачі метеозведень чи метеопрогнозів повинні давати інформацію про товщину та міцність льоду на місцевих водоймах і попереджувати про його ослаблення під час відлиг чи таненні льоду (особливо у районах промислової та аматорської підлідної рибалки та льодових переправ).

Перш ніж ступити на лід, дізнайтесь про товщину льодового покриву на водоймі. У різних місцях річок та озер товщина льодового покриву може бути різною. У гирлах річок та притоках міцність льоду послаблена течією.

Міцність льоду можна частково визначити візуально. На водоймах безпечним вважається лід (при температурі повітря нижче 0 °С):

- ▶ для одного пішохода - лід синюватого або зеленуватого відтінку, товщиною не менше 5-7см;
- лід блакитного кольору - найміцніший;
- білого - міцність у два рази менша;
- сірий - свідчить про присутність води у товщі льоду;
- ▶ для групи людей (масові переправи пішки) - товщиною не менше 15см, (дистанція у колоні по 4 чоловіка 5м);
- ▶ при масовому катанні на ковзанах - 25см ;
- ▶ для переправи вантажного автомобіля (колісного) вагою 15т - 35-43см (дистанція в колоні не менше 35м);
- ▶ для гусеничного трактора і тягача вагою 20т - 40-60см (дистанція в колоні не менше 30м).

При переході замерзлої водойми необхідно користуватись обладнаними льодовими переправами або прокладеними стежками, а за їх відсутності, перш ніж рухатись по льоду, необхідно намітити маршрут та переконатись у міцності льоду за допомогою пішні. Якщо лід недостатньо міцний, то потрібно

припинити рух і повертатись своїми слідами, роблячи перші кроки, не відриваючи ноги від поверхні льоду. **Категорично забороняється** перевіряти міцність льоду ударами ніг.

Під час руху по льоду варто звертати увагу на його поверхню, обходити небезпечні місця та ділянки, покриті товстим шаром снігу. Особливу обережність слід проявляти у місцях зі швидкою течією, джерелами, струмками та теплими стічними водами промислових підприємств, які впадають у водойму, кущами і травою, що виступають на поверхню.

При переході по льоду необхідно йти один за одним на відстані 5-6 метрів та бути готовим надати необхідну допомогу людині, яка йде попереду. Транспортування малогабаритних, але важких вантажів проводиться на санях або інших засобах з найбільшою площею опори на поверхню льоду.

Користуватись майданчиками для катання на ковзанах, що обладнуються на водоймах, дозволяється лише після ретельної перевірки міцності льоду. Товщина льоду повинна бути не менше 12см, а при масовому катанні не менше 25см.

При переході водойми на лижах рекомендується користуватись прокладеною лижнею, а за її відсутності - цілиною. Перш ніж рухатись необхідно відстібнути кріплення лиж та зняти петлі лижних палиць з рук. Якщо є рюкзак або ранець, необхідно їх узяти на одне плече. Відстань між лижниками повинна бути не менше 5-6 метрів. Під час руху лижник, який іде першим, ударами палиць перевіряє міцність льоду та контролює його стан.

Під час підлідного лову риби не рекомендується на невеликому майданчику пробивати багато ополонки, стрибати і бігати по льоду, скупчуватись у великі групи. Рибалки повинні пробивати ополонки одну від одної на відстані 5-6 метрів.

Кожний рибалка повинен мати із собою рятувальний жилет та лить довжиною 15-20м із петлею на одному кінці і вантажем вагою 400-500г на іншому кінці.

Керівники рибних господарств несуть персональну відповідальність за забезпечення заходів безпеки при вилові риби підлідним способом, за організацію надійного візуального і

радіозв'язку із риболовецькими бригадами, які перебувають на льоду, за готовність рятувальних засобів, установалення безперервного спостереження за напрямом і силою вітру, рівнем води, зміною течії і станом льоду.

Організації, що проводять роботи із вирубки льоду, повинні огорожувати небезпечні ділянки.

Під час роботи із вирубки льоду необхідно обов'язково організувати постійне чергування осіб, які пройшли спеціальну підготовку із надання допомоги на льоду. У розпорядженні чергового постійно напоготові повинні бути рятувальні дошки довжиною 4м, жердина із мотузкою і петлею, плавучий кінець із плавучою кулею на кінці, рятувальні кола, жилети, пояси, сухі вовняні ковдри у пластикових мішках.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ !

Для початку знайдіть стежку або сліди на льоду. Якщо їх немає, позначте з берега маршрут свого руху.

Подивіться задалегідь чи немає підозрілих місць:

- лід може бути неміцний біля стоку води (наприклад із ферми або фабрики);
- тонкий або крихкий лід поблизу кущів, очерету, під кучугурами, у місцях, де водорості вмерзли у лід;
- обминайте ділянки, покриті товстим прошарком снігу (під снігом лід завжди тонший);
- тонкий лід і там, де б'ють джерела, де швидкий плин, або струмок впадає в річку;
- особливо обережно спускайтеся з берега (лід може не щільно з'єднуватися із сушею, можливі тріщини, під льодом може бути повітря).

Візьміть з собою палицю для того, щоб перевіряти міцність льоду. Якщо після першого удару палицею лід пробивається, на ньому з'являється вода, негайно повертайтеся на те місце, звідки ви прийшли. Причому перші кроки треба робити, не відриваючи підшви від льоду.

Ні в якому разі не перевіряйте міцність льоду ударом ноги. Інакше вам доведеться з'ясовувати наскільки добре ви запам'ятали і засвоїли цю пораду.

Пробийте лунки по різні боки переправи, щоб виміряти товщину льоду (рекомендується відстань між ними 5м), і проміряйте їх. Майте на увазі, що лід складається з двох прошарків: верхнього (каламутного) і нижнього (прозорого і міцного). Виміряти точну товщину можна лише знявши спочатку верхній (каламутний) прошарок від снігового, зовсім уже неміцного льоду.

Ковзайтесь на ковзанах лише у перевірених та обладнаних місцях. Якщо з'явилися характерні тріщини - негайно повертайтеся. Не біжіть, а відходьте повільно, не відриваючи ступні ніг від льоду.

Рибалкам необхідно засвоїти, що зимова підлідна ловля риби вимагає особливо суворого дотримування правил поведіння, який диктує багаторічний досвід рибалок:

- не пробивайте поруч багато лунок;
- не збирайтеся великими групами на одному місці;
- не пробивайте лунки на переправах;
- не ловіть рибу поблизу вимоїн та занадто далеко від берега;
- завжди майте під рукою міцну мотузку завдовжки 12-15м;
- тримайте поруч з лункою дошку або велику гілку.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ КОРИСТУВАННІ ЛЬДОВИМИ ПЕРЕПРАВАМИ

Льодові переправи організовуються відповідними підприємствами, установами та організаціями, які відповідають за їх безпечну експлуатацію.

Режим роботи льодових переправ визначається організаціями, що їх експлуатують, за узгодженням із центральними та місцевими органами виконавчої влади, Державною пошуково-рятувальною службою на водних об'єктах.

Організації, що займаються перевезенням людей та вантажів через водойми, із настанням льодоставу обладнують піші та автогужові переправи по льоду із виставленням відповідних попереджувальних дорожніх знаків, організовують відомчі рятувальні пости із необхідним рятувальним обладнанням.

Про відкриття та припинення роботи таких переправ через зменшення міцності льоду, про вантажопідйомність цих переправ потрібно оголошувати в місцевих засобах масової інформації.

Місця, відведені для переправ, повинні відповідати таким вимогам:

- дороги та спуски, що ведуть до переправ, повинні бути обладнані;
- у районі переправи не повинно бути скидання теплих та виходу ґрунтових вод, а також промоїн, майн та ділянок для вирубки льоду;
- траси автогужових переправ повинні мати односторонній рух, для зустрічного руху прокладається самостійна траса на відстані 40-50 метрів.

На переправах категорично забороняється:

- пробивання ополонки для рибної ловлі та з іншою метою;
- перехід та переїзд водойми у не відведених місцях.

Обладнання та утримання переправ:

- для забезпечення безпеки на переправах виставляються відомчі рятувальні пости з матросами-рятувальниками, які володіють навичками надання допомоги терплячим лихо на льоду;
- біля під'їзду до переправи встановлюються щити, на яких розміщується інформація про допустимі на даній переправі норми навантаження, а також витяги з Правил поведінки на льодових переправах;
- щоденно (зранку та ввечері), а при відлизі - і вдень, проводиться замір товщини льоду;
- межі місця, відведеного для переправи, позначаються віхами на відстані 25-30 метрів одна від одної;
- на обох берегах водойми біля спуску на переправу виставляються щити, укомплектовані рятувальними кругами, жилетами, дошками та драбинами; якщо переправа довша 100 метрів, то такі щити виставляються вздовж траси через 50-60 метрів (між зустрічними трасами руху).

НАДАННЯ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ НА ЛЬОДУ

Надання допомоги людині, яка провалилася під лід, - надзвичайно відповідальна справа, потребує зібраності та виваженості у діях.

Щоб допомогти потерпілому на льоду і не потерпіти самому, дотримуйтеся наступних правил:

- ➔ без потреби не виходьте на лід. Подумайте, чи зможете під час надання допомоги впоратись самотужки, чи краще покликати на допомогу

ще кого-небудь. Якщо поряд нікого немає, то дійте продумано й обережно, щоб замість допомоги не погіршити становище;

- протягніть потерпілому довгу жердину, дошку, палицю від лиж, лижу, хокейну ключку або киньте мотузку, зв'язані паски тощо. Якщо вам все-таки необхідно вийти на лід, то ляжте на лід і повзьте по поверхні, штовхаючи рятувальний засіб перед собою або кидаючи поперед себе мотузку чи пасок. Добре, якщо ви одягнете рятувальний жилет;
- будьте якомога далі від ополонки (краю крижини), протягніть потерпілому палицю, жердину чи киньте мотузку. Якщо мотузка чи трос закріплені на березі і не вистачає довжини, то міцно тримаючись за кінець мотузки однією рукою, протягніть потерпілому другу руку;
- витягаючи потерпілого, попросіть його працювати ногами - так буде легше витягнути його з ополонки. Коли ви його витягли, то не дозволяйте йому підійматись на ноги, нехай він повзе слідом за вами до берега;
- після того, як витягнете потерпілого на берег у безпечне місце, викличте "швидку медичну допомогу", надайте йому першу допомогу, необхідну при охолодженні організму.

ЯК ДІЯТИ, ЯКЩО ВИ ПРОВАЛИЛИСЯ ПІД ЛІД

- широко розкиньте руки по кромках льодового пролому та утримуйтеся від занурення з головою; дійте рішуче і не лякайтесь, тисячі людей провалювались до вас і врятувались;
- намагайтесь не обламувати кромку льоду, без різких рухів вибирайтесь на лід, наповзаючи грудьми і по черзі витягаючи на поверхню ноги;

головне - пристосувати своє тіло для того, щоб воно займало найбільшу площу опори;

- ▶ вибравшись із льодового пролому, відкотіться, а потім повзть в той бік, звідки ви прийшли і де міцність льоду таким чином перевірена. Незважаючи на те, що вогкість і холод заставляють вас побігти і зігрітися, будьте обережні до самого берега, але і там не зупиняйтесь, поки не опинитесь в теплі;
- ▶ якщо ви не один, тоді, узявши одне одного за ноги, лягайте на лід ланцюжком і рухайтесь до пролому. Дійте рішуче і швидко, тому що постраждалий швидко мерзне у крижаній воді, мокрий одяг тягне його донизу (на дно);
- ▶ після того, як постраждалому подали підручний засіб порятунку, витягайте його на лід і повзть з небезпечної зони.

Потім укрийте його від вітру і якнайшвидше доставте в тепле місце, розітріть, переодягніть в сухий одяг і дайте постраждалому гарячого чаю.

**ПАМ'ЯТАЙТЕ !
ВИХОДИТИ НА ВОДОЙМИ ПООДИНЦІ -
НЕБЕЗПЕЧНО !**

ЗМІСТ

Передмова	3
Заходи безпеки на льоду	4
Заходи безпеки при користуванні льодовими переправами	8
Надання допомоги потерпілим на льоду	9
Як діяти, якщо ви провалилися під лід	10
Зміст	12
Література	13

ЛІТЕРАТУРА

1. Типові правила охорони життя людей на водних об'єктах України. *Упоряд.* Державна пошуково-рятувальна служба на водних об'єктах МНС України, Товариство рятування на водах України ЦР. – К., 2002. – 28 с.
2. Жидецький В.Ц., Жидецька В.Д. Перша допомога при нещасних випадках. – К.: Основа, 2003. – 128 с.
3. Костанян В.Р. Надання першої допомоги постраждалим від нещасних випадків. – Харків: Злагода, 2001 – 28 с.
4. Цивільна оборона. Підручник/ За ред. полковника В.С.Франчука. – Львів: Афіша, 2001 – 333 с.
5. Шоботов В.М. Цивільна оборона. – Київ, 2006 – 436 с.
6. Журнали "Надзвичайна ситуація", "Безпека життєдіяльності", "Основы безопасности жизнедеятельности".

ДЛЯ НОТАТОК